

Czas wolny

jako niespecyficzna metoda pomiaru wykluczenia społecznego
– z doświadczeń pedagoga społecznego

Małgorzata Orłowska

WYŻSZA SZKOŁA BIZNESU

DĄBROWA GÓRNICZA • CIESZYN • OLKUSZ • ŻYWIEC • KRAKÓW

CECHY KONSTYTUTYWNE CZASU WOLNEGO

dobrowolność

satysfakcja

niekomercyjność (?)

Zjawiska życia społecznego jako samodzielne wskaźniki jakości życia

- samobójstwa
- długość życia
- poziom wykształcenia,
- zachorowalność na pewne choroby
- CZAS WOLNY

Uczestnictwo w czasie wolnym
współwystępuje w istotny sposób
z cechami położenia społecznego

CZAS WOLNY

Jako wskaźnik jakości życia w rozumieniu pedagogiki społecznej –
za A. Radziewiczem – Winnickim (2007)

Obejmuje fundamentalne sfery życia

- biologiczną
- społeczną
- podmiotową

Teorią analityczną
uprawomocniającą spostrzeganie
czasu wolnego
jako holistycznego wskaźnika
partycypacji społecznej jest
koncepcja kapitałów Piera Bourdieu

Pier Bourdieu

wyróżnia 3 rodzaje kapitału:

- ekonomiczny
- kulturowy
- społeczny

zakłada możliwość ich konwersji

Kapitał ekonomiczny

Korzystanie z nowych technologii a poziom dochodów (Diagnoza 2013, s. 370)

	Internet	Komórka	Smartfon	Nie korzysta	Korzysta ze wszystkiego
Pierwszy kwartył	48	81	15	18	46
Czwarty kwartył	83	95	38	4	81

Deprywacja egzystencji ograniczającej partycypację w czasie wolnym (Orłowska 2007)

Nie kupujemy nic, co nie jest niezbędne do przetrwania.

Nie wydajemy na żadne rozrywki, nie kupujemy gazet, no może od czasu do czasu kupię jakieś czasopismo, ale najtańsze.

Czytamy tylko gazety rozdawane za darmo

Jak któreś z nas zachoruje, to nie mamy pieniędzy na wykupienie leków, a jak już rzeczywiście trzeba je wykupić, to kosztem jedzenia

Kapitał kulturowy

Korzystanie z nowych technologii a wyszkolaenie (Diagnoza 2013, s. 370)

	Internet	Komórka	Smartfon	Nie korzysta	Korzysta ze wszystkiego
Podstawowe	12	55	5	45	11
Wyższe i policealne	91	97	41	3	89
Uczący się	99	98	51	0,1	97

Deprywacja edukacyjnych dzieci

- Żadna z dziewczynek [1 i 3 klasa gimnazjum] nie chodzi na zajęcia pozalekcyjne
dość dobrze uczą, nie muszą być orłami [...].
- Musimy kupić córce komputer. Dostała się do dobrego liceum – Batorego
na Allegro za przystępną cenę [...] a my w rodzinie liczymy pieniądze i skąd wziąć te brakujące [...].

Orłowska (2007)

Deprywacja uczestnictwa w kulturze

- czytam wszystko co mi wpadnie w ręce... niestety niewiele czytam bieżącej prasy... po prostu mnie na nią nie stać
- prawie nie czytam książek... w domu nie mam książek... Kiedyś miałam trochę, ale sprzedawałam ... resztę oddałam na makulaturę jak nie miałam pieniędzy
- kiedyś chodziłam do kina, teraz 20 zł zamiast na bilet muszę wydać [na jedzenie]

Orłowska (2007)

Kapitał społeczny

Kapitał społeczny

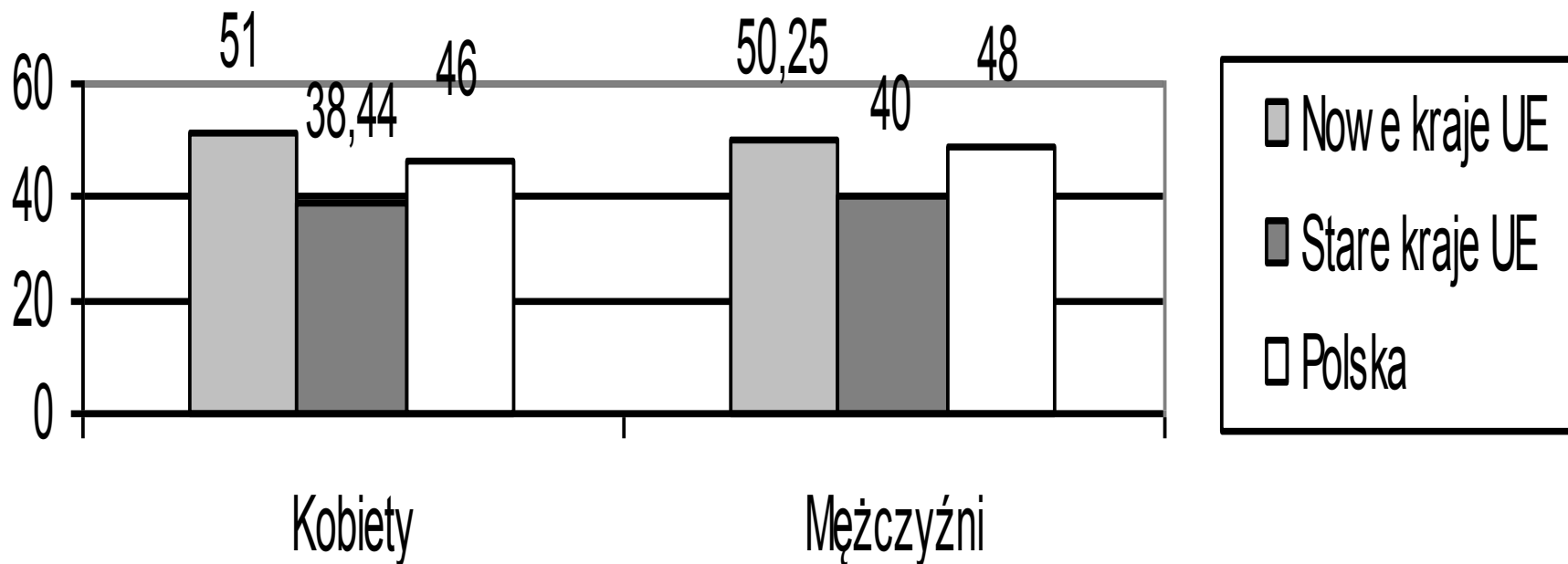
- Badani długotrwale bezrobotni
- ograniczeni do I oraz III układu czasu wolnego (dom, mass media)
- brak uczestnictwa na poziomie II układu kultury (społeczność lokalna)

Deprywacja kontaktów społecznych

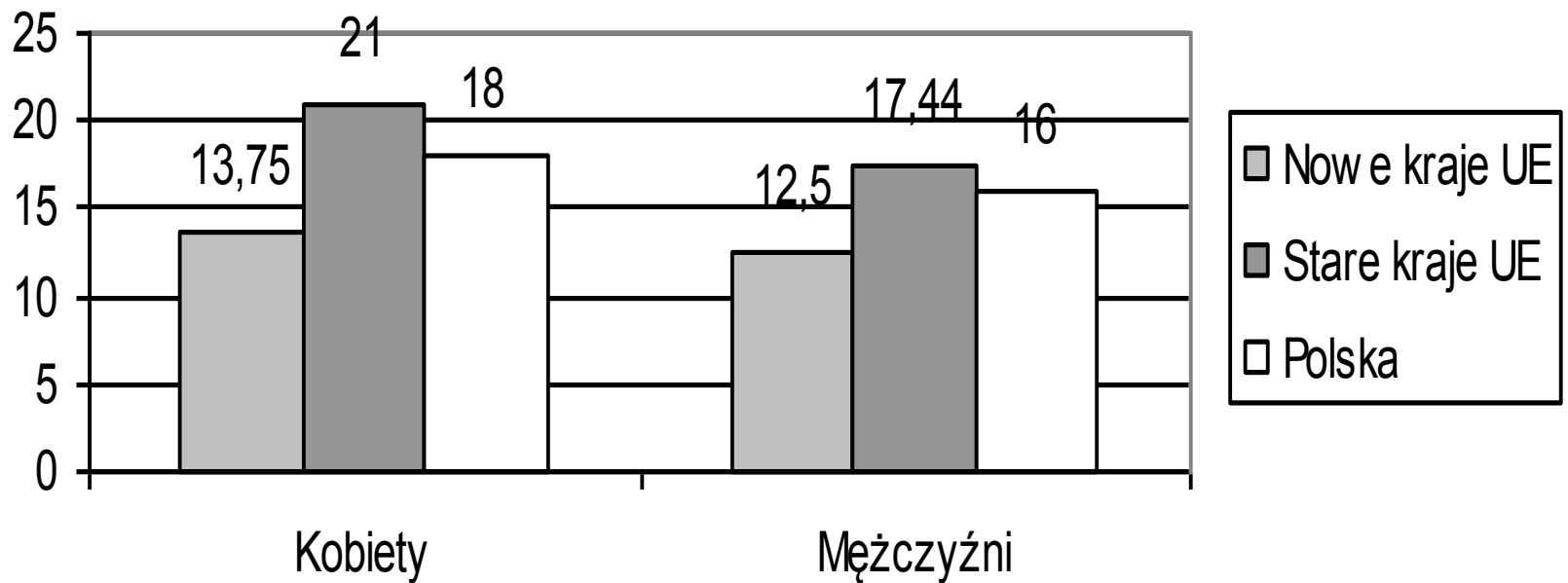
- -Moje koleżanki chyba boją się kontaktów ze mną, boją się, że się ode mnie zarażą bezrobociem i brakiem pieniędzy. Nawet już do mnie nikt nie dzwoni, żeby pogadać.
- Utrzymuję kontakt z sąsiadami z tego samego piętra, są to starsze osoby w wieku mojej mamy, czasami im pomagam, a czasami pożyczam od nich pieniądze.

Orłowska (2007)

Wykres 7. Czas dobowy przeznaczony na oglądanie **telewizji** i wideo przez obywateli ze starych i nowych krajów UE oraz Polski (w %)

Źródło: Aliaga (2006) za Orłowska (2007).

Wykres 8. Czas dobowy przeznaczony na **spotkania towarzyskie** przez obywateli ze starych i nowych krajów UE oraz Polski (w %)

Źródło: Aliaga (2006) za Orłowska (2007)

WNIOSKI

Konwersja kapitału

konieczność inwestowania w kapitał kulturowy

wskazują na to:

- dotychczasowe doświadczenia instytucji pomocy społecznej (wielopokoleniowość korzystających)
- badania podłużna Z. Kwiecińskiego nad alfabetyzacją

Istotna użyteczność czasu
wolnego
jako wskaźnika
poziomu partycypacji społecznej

Dziękuję za uwagę

m.orlowska@wp.pl